

Turreferater for Østfold Botaniske Forening (ØBF) 2005

21.-22. mai. Akerøya, Hvaler

Den annonserte fellesturen med fugle- og insektinteresserte til Akerøya i Hvaler måtte dessverre avlyses på grunn av for dårlig vær for sjøtur.

4. juni. Hvittingbukta på Nordre Jeløy, Moss

Området er kjent for mange varmekrevende arter vi ikke finner andre steder i Østfold. Denne turen hadde flere vårblomstrende arter på ønskelisten. Våren var tydeligvis sen dette året da det var i tidligste laget selv for ramsløk *Allium ursinum* som trolig har fylkets fineste forekomst her. Videre fant vi vårerte knapp *Lathyrus vernus*, fjorårseksemplarer av fuglerede *Neottia nidus-avis*, tannrot *Cardamine bulbifera*, lundkarse *C. impatiens*, rikelig med vintergrønn bergflette *Hedera helix* og bladverk av tyrihjelm *Aconitum septentrionale*, en art som sjelden kommer i blomst i disse skyggefulle løvskogskantene vi har å tilby arten i fylket. Vi studerte også nykomlinger av strandkål *Crambe maritima*, en art som stadig øker i utbredelse langs våre strandsoner samt fjorårseksemplarer av dragehode *Dracocephalum ruyschiana*. Seks deltagere var med på turen i mer eller mindre silregn denne vårdagen under ledelse av Camilla Lindberg.

JAN INGAR I. BÅTVIK

Deltagerne på ØBFs tur til Nordre Jeløy 4. juni 2005. Vi var få i regnværet. (Foto: J.I.Båtvik)

11. juni. Rom på Hvaler

Årets Hvalertur ble lagt opp som en registreringstur etter samme mønster som florakartleggingene i Halden 2004 og Sarpsborg 2005 (se Blyttia 1/2005). Turen til Rom, like øst for Kirkøy, var vår første gjennomførte registreringstur hvor alle deltagerne ble bedt om å lage krysslister fra sine funn i tildelt område på øya. Vi var så heldige å få med en deltager med hytte på Rom, som ordnet grei båtskyss fra Vesle Kjennvik over det smale Romsundet. Øya Rom er ca. 0,5 km² stor og ligger innenfor 3 ulike km²-ruter i UTM-nettet. Disse ble inventert hver for seg, med separate krysslister. I tillegg til krysslistene ble det notert egne lister for spesielt interessante arter. For arter som ble samlet inn, ble nøyaktig stedfesting til nærmeste 10 meter notert vha GPS.

Vi startet før lunsj med en felles registrering av den sørvestligste ruta, deretter delte vi oss i to grupper som registrerte hver sin rute. I den første ruta, som dekker under 0,1 km², noterte vi hele 184 arter, i de to andre rutene (på hver ca. 0,2 km²) registrerte vi henholdsvis 187 og 176 arter. Til sammen ble det notert 274 arter på øya, til tross for at den viste seg å være dominert av relativt fattige vegetasjonstyper. Alle registreringene legges inn i krysslisedatabasen på Tøyen.

Få interessante arter ble funnet, men av arter som ble nøyaktig koordinatfestet kan nevnes griseblad *Scorzonera humilis*, kystfrøstjerne *Thalictrum minus*, kystarve *Cerastium diffusum*, sylarve *Sagina subulata*, vanlig nattfiol *Platanthera bifolia*, grisnestarr *Carex distans*, bukkebeinurt *Ononis arvensis*, marianøkleblom *Primula veris*, dvergminneblom *Myosotis stricta* og furuvintergrønn *Pyrola chlorantha*. Rom ble besøkt av undertegnede første gang 12. august 1995. Da ble det notert 16 arter som ikke ble gjenfunnet i 2005, bl.a. jordbærkløver *Trifolium fragiferum*, tusengylden *Centaurium littorale* og dverggylden *Centaurium pulchellum*. Medregnet disse omfatter artslista for Rom 290 arter. Vi var ca 12 deltagere med på turen.

GUNNAR ENGAN

14. juni. Råde kommunes eneste ravine.

Den går fra E6 mot Kråkstadfjorden. Den er dypest der den nye firefeltraseen til E6 er under bygging. Dette betyr at det blir enda mindre igjen av ravinen når E6 blir ferdigstilt. Dessverre er flertallet av ravinene i fylket tilplantet med gran *Picea abies*. Slik også med denne, men enkelte glenner av gammel løvskog og fuktig finnes. Turen startet sør for Gamle Kongevei i et løvskogskratt med enorme mengder legevintergrønn *Pyrola rotundifolia*. Kjentmann Johannes Haugan kunne fortelle at det i dag bare er en rest av populasjonen mot det var for noen år tilbake. Gjengroingsspøkelset er på full fart inn også her etter at beitedyr har vært fraværende i mange år. Tidligere var det store mengder nattfioler *Platanthera bifolia* her, mens i dag fant vi riktignok noen eksemplarer, men bare fåtallig. De beste funnene var en relativt stor forekomst av honningknoppurt *Centaurea montana*, oppsiktsvekkende langt fra bebyggelse og godt naturalisert samt kommunens første funn av storrap *Poa remota*. Ca. 10 deltagere.

JAN INGAR I. BÅTVIK

18. juni. Sundsrud og Hagasund i Rømskog.

Floraen i Rømskog er dårlig kartlagt, derfor ble en av årets ekskursjoner lagt til denne delen av fylket. Turen gikk langs den gamle fylkesveien på vestsiden av Rømsjøen, et naturskjønt og variert område. Vi fant vel ingen store sjeldnehter eller overraskelser på denne turen, men vi konstaterte da solblom *Arnica montana*, marinøkkel *Botrychium lunaria*, vanlig nattfiol *Platanthera bifolia*, storblåfjær *Polygala vulgaris* og tysk mure *Potentilla thuringiaca*. Vi brukte en del tid på samle arter som ikke er belagt fra Rømskog tidligere. I alt ble det belagt 53 nye arter for kommunen. Det er også foretatt innsamlinger senere på sommeren, men det er fortsatt mye ugjort i Rømskog. På tross av god annonsering

og kontakt med lokale innbyggere, møtte ingen fra Rømskog opp i godværet denne dagen. Ved siden av syv tilreisende ØBF-medlemmer, møtte to planteinteresserte damer fra Marker.

NILS ORDERUD

19. juni. Villblomstenes dag.

Tre ulike turer med 40 deltagere. En tur ble arrangert i Rakkestad under ledelse av Nils Skaarer, en til Holmegil i Aremark under ledelse av Bjørn Petter Løfall og en tur i Mysen under ledelse av Nils Orderud og Solveig Vatne Gustavsen.

SOLVEIG VATNE GUSTAVSEN

29.6.-3.7. Florakartlegging i Sarpsborg

Dette var den andre kartleggings-samlingen i Østfold. Vi bodde på Skjeberg Folkehøyskole rett nord for Skjeberg sentrum. Selve registreringsarbeidet foregikk i 2-mannslag i på forhånd utvalgte områder (5 x 5 km²-ruter) av Sarpsborg. Alle deltakerne fikk med seg detaljerte kart over sine registreringsområder, og noterte på krysslister alle arter som ble funnet innenfor hver km²-rute som ble oppsøkt. I tillegg ble det ført inventeringsskjema med detaljerte lokalitetsopplysninger om funn av alle innsamlete arter og interessante arter som ikke ble samlet. På kveldstid ble alle innsamlete arter i så stor grad som mulig artsbestemt og presset for levering til herbariet på Tøyen. Totalt ble det registrert 36 krysslister fra 35 km²-ruter og ni 5 x 5 km-ruter, med til sammen 5841 artsregistreringer (tilsvarende tall fra Halden i 2004 var 36 km²-ruter med 5893 artsregistreringer). Alle registreringene er punsjet og levert til krysslisedatabasen på Tøyen.

Det ble funnet mer enn 550 ulike taxa, derav minst 32 nye for Sarpsborg. Total artsliste for Sarpsborg er nå oppe i ca. 790 registrerte taxa. Ni rødlistearter ble funnet under kartleggingen; myrstjerneblom *Stellaria palustris*, saltsoleie *Ranunculus cymbalaria*, tusengylden *Centaureum littorale*, dverggylden *C. pulchellum*, vasskryp *Lythrum portula*, strandrødtopp *Odontites vernus* ssp. *litoralis*, solblom *Arnica montana*, griseblad *Scorzonera humilis* og elvemarigras *Hierochloa hirta* ssp. *hirta*. Av arter som ikke tidligere er registrert fra Sarpsborg kan nevnes løkurt *Alliaria petiolata*, åkervindel *Convolvulus arvensis*, kalmusrot *Acorus calamus*, småtveblad *Listera cordata*, ballastsiv *Juncus tenuis*, klubbestarr *Carex buxbaumii* og enghavre *Avenula pratensis*. Relativt mange vanlige arter var ikke tidligere samlet eller notert fra kommunen. Florakartleggingen i Sarpsborg sørget for at de fleste av disse nå er belagt og behørlig registrert i databasene. Det var 18 deltagere som var med.

GUNNAR ENGAN

6. juli. Sildevika i Skjeberg, Sarpsborg

Vi startet opp med godt håp om å finne igjen den gule hornvalmuen *Glaucium flavum* fra året før hvor det var 5 individer i Høysand nær en badeplass. Da fantes to fertile individer her sammen med tre rosetter. Den hadde i 2004 god frøsetning, men i år var det ingen individer å finne her, verken rosetter eller en videreutvikling av fjorårets rosetter. Området er som tidligere, altså ikke berørt på noen markert negativ måte. Det er derfor ikke lett å forklare dens ustadige opptreden.

Men Høysandområdet har mye annet å tilby, blant annet gode eksemplarer av tindved *Hippophaë rhamnoides*, mest trolig forvillet. Lenger sør fant vi en fin skråning mot sjøen med fine eksemplarer av bergperikum *Hypericum montanum* med sine typiske svartstilkete kjertler i blomsterstanden, særlig fine eksemplarer av fagerklokke *Campanula persicifolia*, lakrismjelt *Astragalus glycyphyllos* og en av få steder i Sarpsborg kommune med rødkjeks *Torilis japonica*. Rykter om flueblom *Ophrys insectifera* i området klarte vi ikke bekrefte. Turens kanskje mest overraskende funn var en havreåker med en

mengde småklegemaure *Galium spurium* ssp. *vaillantii*. Vi var ni deltagere på en varm sommerdag under ledelse av Gøran Granath.

JAN INGAR I. BÅTVIK

Deltagerne på ØBFs tur til Skjebergdalen i Sarpsborg 21. juli 2004. (Foto: J.I.Båtvik)

3. september. Nord for Li-Langen, Marker.

Vi startet turen ved gården Li i Marker med kryptogamer som hovedtema for turen. Derfra kjørte vi vestover på privat skogsbilvei ca. 8 km. Ved parkeringsplassen i nærheten av innsjøen Li-Langen gikk vi en runde på ca. 4 km. Mest tid brukte vi i en østvendt granskogsløp med betydelig ospeinnslag like nord for Li-Langen. Her ble lungenever *Lobaria pulmonaria*, kystvrenge *Nephroma laevigatum*, grynvreng *N. parile* og stiftfiltlav *Parmeliella triptophylla* funnet, alle på osp *Populus tremula*. Tidligere var det kjent en gammel rogn i området med bl.a. vanlig blåfiltlav *Degelia plumbea*, skrubbenever *Lobaria scrobiculata* og kystfiltlav *Pannaria rubiginosa*. Dette treet har dessverre falt ned og de nevnte arter kunne ikke gjenfinnes. Disse er ganske sjeldne i Østfold. Også substratet, rogn *Sorbus aucuparia*, er etterhvert blitt mindre vanlig i Østfolds skogområder. Rekrutteringen er heller dårlig da slike beites hardt av elg.

Av noen lett gjenkjennelige moser ble det sett pusledraugmose *Anastrophyllum hellerianum* og larvemose *Nowellia curvifolia*. Begge ble funnet på ospelæger. Blant karplantene var funn av myskemaure *Galium triflorum* det mest interessante. Den ble funnet i ei lita ur i nedkant av den

østvendte granskogslia. Ellers kan nevnes funn av vanlig vaniljerot *Monotropa hypopitys* ssp. *hypopitys*, og på veien tilbake over en myr alle tre soldoggartene *Drosera* spp., klokkelyng *Erica tetralix*, rome *Narthecium ossifragum*, sivblom *Scheuchzeria palustris* og hvitmyrak *Rhynchospora alba*. Noen benyttet anledningen til å ta med kantarell hjem (prøv den til stekt breiflabb med hvitløksaus!). Krysslisten fra stedet inneholdt bare 89 karplanter, ganske artsfattig altså. Vi var 7 deltagere i delvis skyet, oppholdsvær med god turtemperatur.

BJØRN PETTER LØFALL

11. september. Familiedag i Mossemarka

Denne søndagen var Østfold Botaniske forening invitert av Studieforbundet Natur & Miljø til å delta på en familiedag i Mossemarka. Solveig Vatne Gustavsen og Camilla Lindberg representerte ØBF. Litt utenom vekstsesongen for oss, men dette løste vi med å samle moser, lyng, bær og noen høstblomstrende planter fra plassen vi var på. Vi fikk utdelt en stand hvor vi hadde disse utstilt som trekkplaster. Ut fra vårt ståsted var dagen vellykket. Spesielt barna syntes det var moro å kunne ta og føle på mosene. Vi fikk masse spørsmål om plantenavn og hva plantene kunne brukes til. Spesielt virket det som om bærenes bruksområde var av stor interesse for familiene. En av utstillingsartene var pors *Myrica gale* som var gjenstand for mange diskusjoner rundt bruk, lukt og gjenkjennelse. Som en kuriositet kan nevnes pappaen med barnet på 12 år i høyre hand og et herbarium i venstre armkrok. Her trengtes det faglig bistand for å få podens skoleprosjekt godkjent. Hyggelig at vi kunne bidra litt til Kunnskapsløftet i skolen.

SOLVEIG VATNE GUSTAVSEN

Rapporter fra Miljøvernadv., fylkesmannen i Østfold

Det foreligger en oversikt over alle utgitte rapporter 1985-2007, slik at en kan finne frem etter tema / emne, kommune eller forfatter:

Rapporter gjennom 25 år, 1982-2007, en bibliografi.

Fylkesmannen i Østfold, miljøvern, rapport nr.7, 2000:1-55.

Rapporten kan bestilles fra

Geir Hardeng, 69 24 71 22, eller pr. mail: geir.hardeng@fmos.no

Rapporten ligger også på [www](http://www.fylkesmannen.no), se

[fylkesmannen.no](http://www.fylkesmannen.no) – pek på Østfold – Miljøvern – Rapporter

Her finner du også nye rapporter om

-Sjeldne biller i Østfold

-Biologisk mangfold i Moss, Rygge og Råde

-Ytre Hvaler nasjonalpark

Ytterligere rapporter vil bli lagt ut etter hvert.